

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พุทธศักราช 2540 – 2544) เป็นแผนที่มุ่งมั่นพัฒนาการศึกษาให้เป็นการสร้างรากฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน และได้กำหนดแผนงานหลักเพื่อการพัฒนาการศึกษาไว้ 9 แผนงาน การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ได้ถูกกำหนดไว้ในแผนงานหลักที่ 2 ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งสร้างกระบวนการเรียนการสอนให้เป็นการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีหลากหลายและเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ สังคมข่าวสารข้อมูล มีความรู้ใหม่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีปัญหาและความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทำให้ผู้เรียนจำเป็นต้องแสวงหาความรู้ และเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา รู้จักใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน การจัดการกระบวนการเรียนการสอนยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาคนให้มีลักษณะ “มองกว้าง คิดไกล ใฝ่รู้” เนื่องจากการศึกษาในชั้นเรียนได้ล้อมกรอบตัวเองออกจากชุมชนและสังคม วิธีการเรียนการสอนยังมุ่งเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชามากกว่าการเรียนรู้จากสภาพที่เป็นจริง และไม่เน้นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านการคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังขาดการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมและสภาพแวดล้อม (สุมน อมรวิวัฒน์. 2541 : 6)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการศึกษาไว้ในมาตรา 43 ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และมาตรา 81 ระบุว่ารัฐจะต้องจัดการศึกษา อบรมสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนา

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลป วัฒนธรรมแห่งชาติ

ภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ก่อให้เกิดกระแสการตื่นตัวครั้งใหญ่ของครู อาจารย์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทั้งหลาย เพราะนับแต่นี้ไปการศึกษาของประเทศจะมีการปฏิรูปปรับเปลี่ยนโฉมหน้าใหม่ไปสู่การจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม และจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงสุดเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาลักษณะของคนไทยที่พึงปรารถนา คือ ดี เก่ง และมีความสุข ปรากฏสัมฤทธิ์ผล (ประเวศ วะสี. 2543 : 2)

เมื่อบริบทต่าง ๆ ของสังคมโลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และทุกคนยากจะหลีกเลี่ยงผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ ความสามารถในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์มีความจำเป็นอย่างยิ่ง และระบบการศึกษาเองจะมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในสังคม เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วได้อย่างราบรื่น

ระบบการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้เองต้องเป็นจุดแรกที่ต้องถูกทบทวนว่ามีศักยภาพต่อการอยู่ท่ามกลางกระแสสังคมโลกปัจจุบันได้มากน้อยเพียงไร จุดนี้เองกระบวนการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้จึงเกิดขึ้น เพื่อให้เกิดความตระหนักและสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับระบบการศึกษาโดยรวม อีกทั้งมุ่งให้พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับบริบทของสังคมโลกปัจจุบัน

การเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการพัฒนาคน เป็นวิถีนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงการดำรงชีวิตให้เป็นไปอย่างเหมาะสมกับสภาพที่เป็นอยู่ การเรียนรู้มีใช้สิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะในสถานศึกษา และการเรียนรู้สิ่งที่จะเกิดขึ้นกับตัวเด็กเท่านั้น แต่การเรียนรู้ต้องเกิดขึ้นกับทุกคนในทุกแห่ง การพัฒนาอย่างครอบคลุมเหมาะสมและยั่งยืนจะเกิดขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 8)

ในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ในส่วนของตนเองให้เกิดผลดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งเปรียบเสมือนตัวจักรสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ให้มีพลังที่จะขยับและผลักดันวงล้อของการปฏิรูปการศึกษาให้ขับเคลื่อนไปข้างหน้าอย่างมั่นคงสู่จุดหมายสำคัญ (สุวัฒน์ เงินฉ่ำ. 2543 : 12)

เป้าหมายสำคัญในการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ

1. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของคนไทย
2. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนความเข้มแข็งของสังคมไทย

3. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคโลกาภิวัตน์
4. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ครู พ่อแม่ ผู้ปกครองและสังคมไทย

5. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมาย

การปฏิรูปการเรียนรู้โดยยึดหลักเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะในหมวด 4 มีทั้งหมด 8 มาตรา ซึ่งเป็นหัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ ได้แก่ หลักการจัดการศึกษา ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ สาระการเรียนรู้ เน้นความรู้คู่คุณธรรม บูรณาการความรู้ที่หลากหลาย บทบาทของรัฐในการส่งเสริมการเรียนรู้ มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรเพื่อความเป็นคนไทย สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรที่หลากหลาย สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประเมินผลการเรียนรู้ บทบาทของรัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการเรียนรู้รวมถึงการวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 19)

การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญยิ่งประการหนึ่งของมนุษยชาติ เป็นการพัฒนาเยาวชน ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต การเรียนรู้แบบอดีตถึงแม้ว่าจะประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ก็มีปัญหาที่เรื้อรังมาเป็นเวลานาน คือการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเฉพาะในโรงเรียนมากเกินไป จนมีปัญหาการเรียนการสอนที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการ ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนและความเป็นจริงในสังคม ก่อให้เกิดวิกฤตและความทุกข์ เกิดความเครียดกับผู้เรียน และอีกประการหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่าการเรียนการสอนจะดำเนินการไปแบบเดิมไม่ได้อีกแล้วก็คือ ความเจริญทางด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีในด้านการสื่อสารและสารสนเทศที่เป็นระบบทางด่วน ข้อมูลสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ทั้งโลกเข้าด้วยกัน และมีราคาถูกลงจนทุกคนสามารถที่จะมีได้ จึงเป็นแรงกดดันที่สำคัญที่ทำให้รูปแบบการเรียนการสอนแบบเดิมไม่เหมาะสมกับยุคสมัยต่อไป นั่นคือจะต้องมีการปฏิรูปการเรียนรู้นั่นเอง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น และประกอบกับโรงเรียนมหาไถ่ศึกษาขอนแก่น ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนที่เป็นโรงเรียนนำร่องในการปฏิรูปการเรียนรู้ในจังหวัดขอนแก่น และนำผลจากการเป็นโรงเรียนนำร่องในการปฏิรูปการเรียนรู้ ไปปรับปรุงและพัฒนา โรงเรียนจึงทำให้โรงเรียนมหาไถ่ศึกษาขอนแก่น ได้รับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ในปีการศึกษา 2543 ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จึงมีความสนใจที่จะศึกษา

การดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ภายหลังจากประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อันเป็นกฎหมายแม่บทของการจัดการศึกษาที่มุ่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน ทุกมิติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

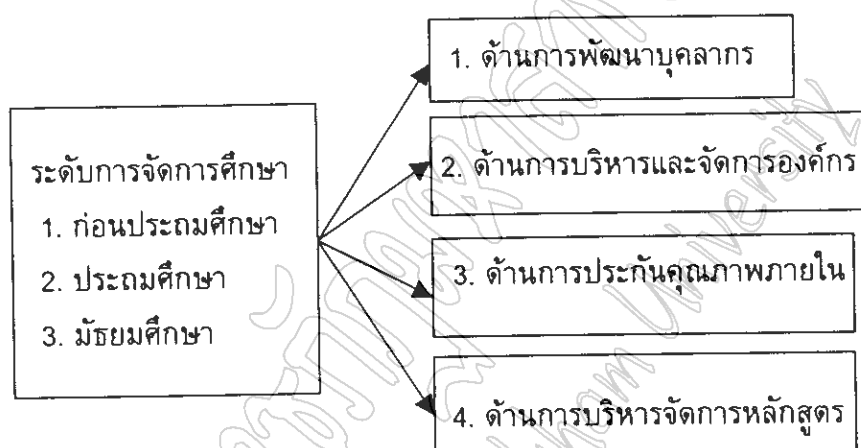
1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ตามระดับการจัดการศึกษา โดยภาพรวม และเป็นรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ตามระดับการจัดการศึกษา โดยภาพรวม และเป็นรายด้าน

สมมติฐานการวิจัย

การดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ที่มีระดับการจัดการศึกษาต่างกันมีความแตกต่างกัน โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันในการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยดำเนินการวิจัยตามแนวปฏิบัติของสถานศึกษาเอกชนเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ทำการศึกษาการดำเนินงาน 4 ด้าน ดังนี้

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น จำนวน 82 คน

2. ตัวแปร (Variable)

2.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่

2.1.1 ระดับการจัดการศึกษา แบ่งออกเป็น

- 1) โรงเรียนที่เปิดสอนถึงระดับก่อนประถมศึกษา
- 2) โรงเรียนที่เปิดสอนถึงระดับประถมศึกษา
- 3) โรงเรียนที่เปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษา

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ โดยศึกษา 4 ด้าน คือ

- 2.1.1 ด้านการพัฒนาบุคลากร
- 2.1.2 ด้านการบริหารและจัดการองค์กร
- 2.1.3 ด้านการประกันคุณภาพภายใน
- 2.1.4 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร

นียมศัพท์เฉพาะ

1. การดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ หมายถึง การปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้จากการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง ไปสู่การยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการบริหารและจัดการองค์กร ด้านการประกันคุณภาพภายใน และด้านการบริหารจัดการหลักสูตร

2. การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การดำเนินการให้บุคลากรได้เพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงานให้ได้ผลงานตามที่หน่วยงานต้องการ หรือให้ได้ผลงานที่ดีขึ้นกว่าเดิม โดยการพัฒนาวิธีการหลายวิธี เช่น การฝึกอบรม การส่งบุคคลไปศึกษาต่อหรือดูงาน การพัฒนาบุคคลโดยกระบวนการปฏิบัติงาน การพัฒนาตนเองและการพัฒนาบุคคลโดยกระบวนการบริหาร

3. การบริหารและจัดการองค์กร หมายถึง ขั้นตอนของกิจกรรมอันเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องปฏิบัติให้ครบถ้วน เพื่อดำเนินการให้การปฏิบัติงานร่วมกันของบุคคลในองค์กรได้ผลดีตรงตามเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การควบคุมคุณภาพภายในโรงเรียนเอกชน โดยการดำเนินการของสถานศึกษาเองตามขั้นตอนของการประกันคุณภาพ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในภารกิจหลักของสถานศึกษาในด้านการดำเนินงานอย่างมีคุณภาพ

5. การบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่บุคคลร่วมมือกันดำเนินการ โดยมีเครื่องมือคือหลักสูตร ซึ่งเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของโรงเรียนในอันที่จะเตรียมเด็กหรือเยาวชนให้เกิดความรู้ ทักษะ ทศนคติ และประสบการณ์ที่ดีในการดำเนินและดำรงชีวิตในสังคมของตนได้อย่างถูกต้องและเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพ

6. ทศนะ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ต่อการปฏิรูปการเรียนรู้

7. ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน หมายถึง ครูใหญ่ ที่ทำหน้าที่บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น

8. โรงเรียนเอกชน หมายถึง โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น อันได้แก่สถานศึกษาหรือสถานที่ที่บุคคลจัดการให้การศึกษาในระดับต่ำกว่าชั้นปริญญาตรี แก่นักเรียนทุกผลัดรวมกันเกินเจ็ดคนขึ้นไป ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525

9. ระดับการจัดการศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาสูงสุดที่โรงเรียนเปิดสอน แบ่งออกเป็น โรงเรียนที่เปิดสอนถึงระดับก่อนประถมศึกษา โรงเรียนที่เปิดสอนถึงระดับประถมศึกษา และโรงเรียนที่เปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพในการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศต่อผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จังหวัดขอนแก่น ในการปฏิรูปการเรียนรู้
3. เพื่อทราบความต้องการในการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จังหวัดขอนแก่น